

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
/ Юрій ОСТАПЕЦЬ /
«29» березня 2023 року



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РОБОТА З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ І ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО
ПІКЛУВАННЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітня програма	Початкова освіта
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Робота з дітьми-сиротами і позбавленими батьківського піклування» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта освітньої програми Початкова освіта.

Розробники: Шикітка Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

протокол № 12 від « 28 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

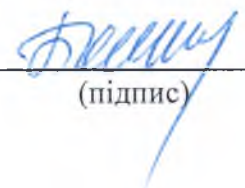


(підпис) / Ірина КОЗУБОВСЬКА /
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від « 29 » червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук



(підпис) / Олена ПОПАДИЧ /
(прізвище та ініціали)

© Шикітка Г.М., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		4
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента		8
	Лекції:	
		10
	Практичні (семінарські):	
		8
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
		102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Робота з дітьми-сиротами і позбавленими батьківського піклування» є засвоєння здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти специфіки організації, змісту і методик виховання дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківської опіки, з метою забезпечення основних умов для їх повноцінного розвитку у закладах освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення соціально-психологічних особливостей розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- вивчення особливостей соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- ознайомлення зі специфікою виховної роботи у закладах освіти;
- оволодіти майбутніми фахівцями-педагогами основними методиками виховання дітей поза родиною;
- оволодіти педагогічними технологіями роботи з конкретною дитиною та дитячою групою.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

КЗ-1. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.

КЗ-2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

КЗ-3. Дослідницько-праксеологічна. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

КЗ-7. Соціокультурна. Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей.

СК-2. Психологічна компетентність. Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.

СК-2.2. Соціально-психологічна. Здатність до застосування знань про особливості комунікативної діяльності учнів класу /учня початкової школи, взаємостосунки вчителя та учнів, закономірності педагогічного спілкування, соціальної ситуації, ситуацій міжособистісної взаємодії; вміння застосовувати ці знання у моделюванні навчально-виховного процесу в початковій школі.

СК-5. Професійно-комунікативна компетентність (ПКК). Здатність актуалізовувати та застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з молодшими школярами, батьками, колегами.

СК-5.2. Вербально-логічна. Здатність педагога володіти доцільними формами вербального професійного спілкування в колективі, сприймати, осмислювати й відтворювати зміст і основну думку усних і письмових висловлювань, коригувати власне й чуже мовлення;

здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію, адекватно усвідомлювати комунікативний сенс повідомлень, запам'ятовувати й у разі необхідності актуалізовувати в пам'яті професійні знання, фактичні дані, навчальну інформацію.

СК-5.4. Соціально-комунікативна. Здатність учителя в будь-якій педагогічній ситуації орієнтуватися на всіх учасників навчально-виховного середовища, приймати правильні рішення і, як наслідок, досягати поставленої мети навчання й виховання.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни **«Робота з дітьми-сиротами і позбавленими батьківського піклування»** є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 13 Основи педагогіки
- ОК 14 Теорія виховання
- ОК 15 Методика виховної роботи у початковій школі
- ОК 19 Загальна психологія
- ОК 20 Анатомія і фізіологія з основами генетики
- ВК 1 Педагогіка сім'ї
- ВК 3 Педагогічна конфліктологія
- ВК 6 Основи вікової і педагогічної психології
- ВК 8 Основи психодіагностики
- ВК 11 Взаємодія інститутів соціалізації у вихованні дітей

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми **«Початкова освіта»**, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати традиційні та інноваційні технології організації і проведення методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі за напрямками, зумовленими посадовими обов'язками вчителя початкової школи.	ПРН 4
Знати традиційні та інноваційні методики управлінської діяльності загальноосвітнього навчального закладу в обсязі, необхідному для виконання всіх функцій і напрямів його діяльності.	ПРН 5
Володіти уміннями і навичками забезпечення організації педагогічного процесу в навчальних закладах з урахуванням принципів початкової освіти, зокрема дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу тощо.	ПРН 8
Демонструвати практичні вміння і навички роботи вчителя початкової школи: надавати методичну допомогу за всіма напрямками програм навчання і виховання молодших школярів, проводити різні форми методичної роботи з підвищення кваліфікації: семінари, практикуми, тренінги, консультації та ін. заходи методичного спрямування. Організовувати роботу методичної ради ЗОШ.	ПРН 9
Уміти визначати мету професійної діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі навчальної, виховної роботи і передбачати кінцевий результат; володіти методами визначення ефективності заходів, спрямованих на підвищення якості навчально-виховної роботи; уміти проектувати власну педагогічну систему професійної діяльності.	ПРН 11
Володіти знаннями про організацію наукової, методичної та навчальної діяльності вчителя початкової школи; уміннями організовувати власну	ПРН 12

науково-пошукову та самостійну роботу, навчально-пізнавальну та виховну діяльність молодших школярів.	
Володіти вміннями організації та проведення семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розроблення навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності	ПРН 13
Знати сучасні тенденції, технології, методики викладання предметів; сучасні наукові, методологічні та педагогічні засади, на яких побудовані навчальні курси, предмети; методики підготовки та проведення навчального процесу; особливості сучасних інноваційних технологій та методики їх втілення в навчальний процес.	ПРН 14
Уміти проектувати навчально-виховний процес з урахуванням режимних вимог початкової освіти.	ПРН 15
Виявляти готовність до підвищення рівня педагогічної майстерності; володіти знаннями про способи професійного самовдосконалення; усвідомлювати рівень власних педагогічних здібностей, визначати причини недоліків у роботі; володіти навичками самовдосконалення, використання механізмів самооцінки власних досягнень в дослідницькій діяльності	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Робота з дітьми-сиротами і позбавленими батьківського піклування»**:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Уміти застосовувати традиційні і інноваційні форми виховання та технології педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування в загальноосвітньому навчальному закладі. Знати передовий педагогічний вітчизняний та зарубіжний досвід соціально-педагогічної роботи з категоріями «діти-сироти» та «діти, позбавлені батьківського піклування».	ПРН 4
Уміти застосовувати сучасні психологічно-педагогічні знання, що необхідні для організації ефективної професійної діяльності, планувати, організовувати та координувати роботу в загальноосвітньому навчальному закладі із соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей з особливими потребами; вивчати індивідуальні особливості вихованців і колективу, тобто використовувати діагностику.	ПРН 5
Планувати, моделювати, конструювати, реалізувати процес навчання у початковій школі, де є діти-сироти та діти з особливими потребами, на основі врахування індивідуальних та вікових особливостей школярів, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти та специфіки розвитку дітей з особливими потребами. Коригувати зміст навчання відповідно до освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти на гуманістичних засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ідей дитиноцентризму та педагогіки партнерства. Створювати сприятливе здоров'язбережувальне освітнє середовище, дбати про фізичне, психічне та соціальне здоров'я дітей зазначених категорій.	ПРН 8
Уміти проектувати соціально-педагогічну роботу у навчально-виховних закладах і установах, де є дитина-сирота; надати допомогу у підготовці домашніх завдань; проводити для прийомних батьків міні-заняття стосовно розвитку дитини, методів її навчання й виховання; проводити консультації для прийомних батьків.	ПРН 9
Уміти визначати цілі, передбачувати результат, поєднувати завдання виховання та розвитку особистості з урахуванням її можливостей; здійснювати корекційну психолого-соціальну роботу з певними категоріями дітей: з дітьми-сиротами, «дітьми вулиці», з вихованцями інтернатних установ, з дітьми з обмеженими фізичними можливостями за індивідуальною програмою.	ПРН 11

Здатність опрацьовувати інформаційні джерела для ознайомлення з передовими педагогічними технологіями та методикою їхнього упровадження в початковій школі. Уміння здійснювати пошук та огляд інформації про сучасні технології навчання у спеціальних наукових джерелах, використовуючи різноманітні ресурси (періодичні видання, бази даних, веб-сайти, портали тощо). Вибирати сучасні джерела наукової, навчальної, методичної та нормативної інформації, порівнювати відомості з різних джерел, усвідомлювати необхідність певних груп знань для особистісного та професійного розвитку.	ПРН 12
Проводити семінари, конференції, тренінги, які присвячені навчанню і вихованню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; проводити тренінгові заняття з дітьми-сиротами на основі передових технологій та досвіду за тематикою профілактики негативних явищ; здійснювати соціально-педагогічний супровід дитини-сироти.	ПРН 13
Застосовувати інноваційні форми виховання та технології педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; упроваджувати в закладах початкової освіти ефективні форми і методи виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	ПРН 14
Уміти проєктувати свою діяльність у навчально-виховних закладах і установах, де є дитина-сирота; надати допомогу у виконанні домашніх завдань; проводити для прийомних батьків та вихователів міні-заняття стосовно розвитку дитини, методів її навчання й виховання.	ПРН 15
Генерувати нові ідеї для роботи з дітьми-сиротами молодшого шкільного віку, використовувати оптимальні рішення, передбачати їх ефективність та результативність. Застосовувати теоретичні знання для розв'язання педагогічних ситуацій у процесі взаємодії з дітьми, виховання яких відбувається поза родиною.	ПРН 17

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни проходить в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Робота з дітьми-сиротами і позбавленими батьківського піклування» передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння знань змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють виявити уміння та навички студентів застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній діяльності.

Підсумковий контроль – іспит, який забезпечує оцінку результатів навчання студентів та проводиться в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних робіт, індивідуальне опитування здобувачів вищої освіти, комп'ютерне тестування, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка презентації, іспит.

Форма модульного контролю: контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	50	100
12	12	12	14		

T6, T7 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	8	30	7	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Виконання індивідуальної роботи	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	13	100	12	100

Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль, який проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють виявити уміння та навички студентів застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності.

50 балів (оцінка «відмінно») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – студент виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань

20 балів (оцінка «незадовільно») – студент не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача освіти та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички магістра відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35%	Здобувач освіти: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмовим матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання.
FX	35-59%	Здобувач освіти: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок.
E	60-63 %	Здобувач освіти: пояснює основні поняття навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вміє за зразком виконати основне навчальне завдання.
D	64-73%	Здобувач освіти: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою.
C	74-81 %	Здобувач освіти: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання.
B	82-89 %	Здобувач освіти: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має сформовані навички використання методів навчання і виховання.
A	90-100%	Здобувач освіти: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі навчальної діяльності; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі; має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і

		виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань.
--	--	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні

Науковий інтерес вітчизняних дослідників до проблеми сирітства. Поява богаділень – благодійних закритих закладів для догляду позашлюбних дітей і сиріт за часів середньовіччя. Античні та західноєвропейські ідеї навчання і виховання дітей-сиріт, яке відбувалося у школах при церквах та монастирях. Поява основних форм опіки (індивідуальної та громадської) у феодальний період. Піклування про знедолених дітей у Київській Русі.

Тема 2. Детермінанти сирітства

Соціальне сирітство: обґрунтування причин виникнення та існування в українському суспільстві. Основні причини виникнення явища соціального сирітства. Чинники дитячої бездоглядності першого, другого, третього, четвертого порядків.

Тема 3. Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: вітчизняний та зарубіжний досвід

Система органів соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї як нові форми державної опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні. Будинки дитини. Сімейні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 4. Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні

Законодавство про дітей-сиріт. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді України. Конвенція ООН про права дитини. Правові, організаційні, соціальні засади та гарантії державної підтримки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та

дітей, позбавлених батьківського піклування». Державна система опіки дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: структура, мета, основні завдання та особливості діяльності на сучасному етапі.

Тема 5. Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт

Психолого-педагогічна характеристика дітей, виховання яких відбувається поза родиною. Стан і розвиток інтелектуальної сфери дітей у соціальних установах. Проблеми емоційно-вольового розвитку дітей-сиріт. Особливості спілкування дітей-сиріт з дорослими та однолітками. Агресивність сиріт і її причини.

Модуль 2.

Тема 6. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Соціалізація як процес становлення соціальних відносин. Проблеми входження дитини-сироти в систему соціальних відносин. Соціальна адаптація дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 7. Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

Зміст соціально-педагогічної роботи. Соціально-психологічні особливості розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Шляхи вирішення зазначених проблем у діяльності корекційного педагога.

Тема 8. Психокорекційна робота з дітьми-сиротами

Вікові особливості розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Поведінка в конфліктних ситуаціях. Емоційні проблеми дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Образ «Я» у дітей, що виховуються поза родиною. Методика «Дзеркальний автопортрет» (самоопис на тему «Яким мене бачать інші»).

Тема 9. Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами

Професійні та особистісні якості. Компетенції та компетентності. Характеристики соціальних працівників, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Уміння соціального працівника, закладені в професійному стандарті фахівця. Особливості професійної діяльності соціальних працівників у закладах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Ролі соціальних працівників у закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Психолого-педагогічна діагностика особливостей розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Створення соціально-педагогічного проєкту.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота

7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні.	15	2	1			12
Тема 2. Детермінанти сирітства.	11	1				10
Тема 3. Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: вітчизняний та зарубіжний досвід.	12	1	1			10
Тема 4. Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні.	14	1	1			12
Тема 5. Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт.	14	1	1			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	66	6	4			56
Тема 6. Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	12	1	1			10
Тема 7. Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.	14	1	1			12
Тема 8. Психокорекційна робота з дітьми-сиротами.	14	1	1			12
Тема 9. Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами.	14	1	1			12
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	54	4	4			46
Разом за семестр						
	120	10	8	-	-	102

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
			заочна
1.	Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні.		1
2.	Детермінанти сирітства.		
3.	Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.		1
4.	Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні.		1
5.	Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.		1
6.	Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.		1
7.	Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.		1
8.	Психокорекційна робота з дітьми-сиротами.		1
9.	Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами.		1
Разом			8

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
			заочна
1.	Історичні корені та сучасний стан сирітства в Україні		12
2.	Детермінанти сирітства		10
3.	Система опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування		10
4.	Основні засади державної політики щодо соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні		12
5.	Особливості становлення та розвитку особистості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування		12
6.	Проблеми соціалізації та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування		10
7.	Технології та методики соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування		12
8.	Психокорекційна робота з дітьми-сиротами		12
9.	Професійно-особистісна компетентність соціального та корекційного педагога у роботі з дітьми-сиротами		12
	Разом		102

5.5. Завдання для індивідуальної роботи

1. Складіть перелік соціальних інститутів, які займаються питаннями дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у Закарпатській області.
2. Змодельуйте регіональну карту України, використовуючи різні кольори, із зазначенням кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
3. Напишіть реферат на одну з тем:
 - Сирітство: стан проблеми від прадавніх часів до сучасності.
 - Психологічні причини виникнення сирітства.
 - Специфіка сирітства в сучасній Україні – виключна особливість української дійсності.
4. Підготуйте реферативне повідомлення про видатних діячів системи громадського піклування дітей-сиріт (М. Монтессорі, А. Макаренко або інші за вибором здобувачів вищої освіти).
5. На основі вивчення літератури або бесід з працівниками дитячих будинків проаналізуйте специфічні умови, що відрізняють діяльність педагога дитячого будинку від діяльності його колег в умовах освітньої установи для дітей із сім'ї.
6. Порівняйте сучасні форми влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків: усиновлення, опіка, дитячий будинок, прийомна сім'я, патронатна сім'я, дитяче селище, православний дитячий будинок. Критерії для порівняння виробіть самостійно.
7. Укладіть довідник основних документів про соціальний захист, опіку і підтримку дітей-сиріт.
8. На основі аналізу найважливіших державних документів виділіть основні напрями державної політики щодо дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, категорії дітей, які підлягають сімейному влаштуванню тощо.
9. Зобразіть схему соціалізації дітей-сиріт у вигляді презентації.
10. Підберіть тренінги, ігрові ситуації, що сприятимуть успішній соціалізації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
11. Визначте перелік професійних вимог до педагога дитячого будинку, його умінь. Доведіть актуальність названих вимог.
12. Запропонуйте і організуйте акції допомоги дітям-сиротам.
13. Розробіть основні заходи соціальної профілактики прояву девіантної поведінки у дітей-сиріт.

14. Складіть зразок анкети на дитину, яка залишилася без піклування батьків.
15. Керуючись наявними знаннями з вікової психології, практичними навичками взаємодії з дітьми-сиротами під час волонтерської діяльності, складіть порівняльну таблицю щодо основних відмінностей психологічного розвитку дітей-сиріт та дітей, які виховуються в сім'ї, за такими критеріями:
- віковий період;
 - характерні особливості;
 - діти, які виховуються у звичайних умовах;
 - діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.
16. Проаналізуйте зміст основних законів України:
- Закон «Про органи та служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх»;
 - «Про охорону дитинства»;
 - «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;
 - «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»;
 - «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю»;
 - «Про попередження насильства в сім'ї»;
 - «Про додаткові заходи щодо запобігання дитячої бездоглядності».

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях.: навч. посіб. К.: Логос. 134 с.
2. Волинець Л.С., Січкарь О.О. «Діти вулиці» в Україні. К., 2004. 205 с.
3. Вихованці інтернатів про себе і своє життя / за ред. О.М. Балакірева, О.О. Яременко та ін. К.: Український інститут соціальних досліджень, 2000. Кн.1. 134 с.
4. Манохіна І.В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: навч. посіб. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. 276 с.
5. Профілактика негативних явищ в молодіжному середовищі. Інформаційно-методична збірка для спеціалістів соціальної роботи з дітьми та молоддю. К.: КМЦССМ, 2003. 93 с.
6. Соціальна педагогіка: мала енцикл. / за заг. ред. І.Д. Зверєвої. К.: Центр навч. л-ри, 2008. 336 с.
7. Соціальна педагогіка: теорія і технології: підруч. / за ред. І.Д. Зверєвої. К.: Центр навч. л-ри, 2006. 316 с.
8. Соціальна робота з людьми з особливими потребами: метод. матеріали для тренера / упоряд. О. В. Безпалько [та ін.]; під заг. ред. І.Д. Зверєвої. К.: Наук. світ, 2002. 55 с.

Допоміжна література:

9. Бех І.Д. Виховання особистості [Текст]: навч.-метод. посіб.: у 2 кн. Кн. 2. Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех. К.: Либідь, 2003. 344 с.
10. Вайнола Р.Х. Технології соціально-педагогічної роботи: курс лекцій / Р.Х. Вайнола. К., 2008. 128 с.
11. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. Харків: ОВС, 2002. 400 с.
12. Конвенція про права дитини. Притулки для неповнолітніх: статус і особливості роботи. – К., 1998. С. 4 – 8.
13. Методи та технології роботи соціального педагога [Текст]: навч. посіб. / авт.-уклад.: С.П. Архипова [та ін.]. К.: Вид. дім «Слово», 2011. 496 с.
14. Мушинський, В. Неблагополучна сім'я як фактор дисгармонійного розвитку дитини [Текст] / В. Мушинський. Психолог., 2005. № 10. С. 3–5.
15. Права дитини: сучасний досвід та інновації. Зб. інформ. і метод. матеріалів / Авт.-упоряд.: Г. Лактіонова, О. Калібаба, Т. Цюман та ін.; за заг. ред. Г. Лактіонової. К.: Либідь, 2005. 256 с.

15. Трубавіна І. М. Підготовка соціальних працівників до супроводу дитячих будинків сімейного типу. К. : ДЦССМ, 2002. 48 с.
16. Трубавіна І. М. Методи вивчення сім'ї / І. М. Трубавіна, Н. А. Бугаєць К.: УДЦССМ, 2001. 76 с.
17. Трубавіна І. М. Соціальний супровід неблагополучної сім'ї: Наук.-метод. матеріали. К.: ДЦССМ, 2003. 86 с.
18. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: навч. посіб. К.: ДЦССМ, 2002. 132 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

19. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
20. Закон України «Про Освіту» №2145-IV від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
21. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
22. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
23. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
24. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua/>
25. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____» _____ 20____ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)